

ר' אלעזר ו' יהודת איש ברתווא כמחט של מיתין ומשום כך נראה לי להלפת דבוחזה לארך אם נעקרו גושיון ויכלון לחיות קצת ממנו פטורין אלא שבתוספה דערלה שניינו דבר שמספק לי דתניא סתם כיצד יודע אם יכול לחיות אם לאו חופר גומא בארץ וגוטעו בה אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב ע"כ:

לארדה

(א"א) הביאה בב"י חי"ד סי' מ' בקיצור). רכו אמרת שאמר אליכם הרב ר' יהונתן הצרפתוי דאסור ללבוש בגין צמר על חלוק של פשתן משומח שיש כלאים אלא א"כ מפסיק בינוים בגין אחד שאינו של צמר ושל פשתים והיה מביא ראהיה מן הירושלמי דgrossyi החתום בעי רב ביבי אב ובנו מהו שיצטרפו לכלאים היאך היא אבוה לבוש מגין דעתם ובניהם היה לביש מגין דנסיב ועגל על תוריון מהו שיצטרף לכלאים אמר ר' יוסי הון הון נחשן ע"כ ואמרת שאתה גם כן שמעת שם הרב ר' יונה מהדק איזורו כדי שלא לחבר זה את זה ושאלת מני להודיעך בזה דעתך הלכת למעשה: תשובה הלכת למעשה כך נתגו כל ישראל שזה בפני עצמו וזה בפני עצמו מותר ואפי' מחוברים בתכיפה אחת מותר כדתנו בפרק בתרא לכלאים דהתוכף תכיפה אחת אינו חבר ואין בה משומם כלאים והושמטה בשבט פטור עשה שני ראייתן לצד אחד חבר ויש בה משומם כלאים ודוקא בשחור וקשר שני הראים דיין לא הא לא קיימי וכדאיתין בפרק כלל גדול ומכך למדיו לקשר עליון בצדית דאוריתא מדאיצטריך רחמנא למשרי כלאים בצדית רחמנא למשרי וקאמץ בתוס' כלאים פרק אחריו ואיך קשר עליון לאו דאוריתא למאי איצטריך אסור לרכוב על הפרודה מק"ו ומה כלאי בגדיים זהה בפני עצמו וזה בפני עצמו זהה בפני אסור כלאי בהמה שות בפני עצמו זהה בפני עצמו אסורי נתערכו לא בס"כ זהה ברור ופשות תכיפות ודוקא כשהתקיף האב והבן בחגורת של אמר שלא יחלקו זה מזה וכדאמר ר' נסיב צמר מה שהביא מן הירושלמי היה בא שתחכמו בשתי שרש פטור וכמאת דחא השרש רש"ג אומר משומם

מי שיתפחו מימי מפני שאין דרך להשתתת ולטבול בפשות ידים ורגלים:

טורטושה

(א"א) הביאה בב"י חי"ד סי' רצ"ד בקיצור. רנה שאלת אילן שנעקר עם שרשיו ובuper מה הוא בחוזה לארץ כערלה שיש לומר שאינו חיב בערלה לפי ששנינו במסכת ערלה אילן שנעקר והסלע עמו אם יכול לחיות פטור ואם לאו חייב ואע"פ שאין אנו יודעין יכול לחיות עד איזה זמן קאמר מ"מ הנה ליה ספיקא דרבנן בספק ערלה בחוזה לארץ מותר או נאמר שאין זה ספק לפי שהוא מהמת מייעוט ידיעת תשובה על דבר זה נחתבתמי כמה ימים זמן שיכול לחיות כמה הועיגתי ולא מצאתי ומסתברא לי דאפי' יכול לחיות ממנו קצת ימים פוטרו ואפי' אין יכול לחיות של שנים שני ימי ערלה ומנא אמינה לה מدتנן בפרק השואל שתפ נחר זיתין ונתגן לתוך שדה חבירו זה אומר זתי גדו' וזה אומר ארצי גdale' יהלוקו ואוקימנא בגם' שנעקרו בגושיון ובתוד שלש שנים אבל לאחר שלש הכלל לבעל הקרקע והנה נראה דאינו יכול לחיות באותו גושים לעולםadam כן זיתין ועפריו גדו' ואפי' כל שלש אין יכול לחיותadam איתא תוך שלש מיהא ליהו כלחו לבעל הזותים דמאי אהני ליה בעל תקרקע ואעפ"י שאין זו ראייה גמורה שיש לדחות קצת כיון דיכול לחיות סתם קתני ולא פירש משמע לאותה כל שיבול לחיות קצת ימים קאמר וכי תימא דהיא שעתהך דיקא לי כמו שכתבת טעם מא נראה לי דכיון שכבר היה נטווע ובערו לעליון שלש שנים מקום פטור בא ואע"פ שנעקר למגמי ונטע במקום אחר אכתי אהני ליה נטיעתו ראשונה ופטרו כל שיבול לחיות קצת והיינו טעמא נמי דכי לא נעקר ממקומו למגמי אלא שעודין מחובר כל דהו במקום נטיעתו ואפי' חhot הסרבול אותו המועט פוטרו ומעמידו על יותר הראשון אעפ"י שאינו יכול לחיות ממנו כלל וכן שנינו שם אילן שנעקר ונשתי' בו שרש פטור וכמאת דחא השרש רש"ג אומר משומם

כט. הרכיב ילדה בזקנה, והיתה כה זוקנה יפה, והיתה הילדה פטורה, וחור ופסיקה, מתחייבת השטה בערלה, ומונין משעה שנפסקה, ואף' כבר עברו ג' שנה על הילדה, דהפסוק חשייב כאילו נטעו עכשו מחדש. וכן הדין בהברכה. ובכלกรณי דעתך, שהילדה נפטרת ע"י הזקנה, כשנפסקה חזרה למנות לה משעת הפסיקה.

וכן ברכיכה, שהיתה כה זקנה יפה, והיו העליין אל הבריכה, וחזרו הרשין של הבריכה והוסיפו כה, והפכו העליין כלפי זקנה, חזרו ומונין משעה שכח הבריכה נעשה יפה.

ל. יחוּר מלא פירות של ערלה [שיעור פרי לייאר משות ערלה, כתוב לעיל ע"י ו] שהרכיבו בזקן, כל הפירות אסורין, אף שהוסיף מאותים כדי לבטל את הערלה, שאין הגודלים מבטלין את העיקר.

אבל ברכיכה שנפסקה, והיו בה פירות היהר, התוספת אסור, ואם הוסיף אחד מאותים אסור, ואף אם הגינו הפירות לעומם' קדם שפסק, הדין כן. ואם לא הוסיף מאותים מותר, אף שנפסקה סמוך לעומם' ע, והגיע לעומם' אחר שנפסקה.

לא. יחוּר של זקן מלא פירות, שהרכיבו באילן העומד בשנה רביעית קדם ט"ו בשבט, אם עדין לא חנתו הפירות קדם שהרכיב, הפירות ערלה, ואם כבר חנתו בהתרה, הפירות מותרים.

לב. הנוטע בעצץ נקוב, בין של עז, בין של אבן ומכתה, חייב בערלה ורבעי מה"ת, שיעור הנקב כדי שרש קטן, והוא פחות מכוון.

נטע בעצץ שאינו נקוב, אם הוא של חרס, חייב בערלה ורבעי מה"ת, ואם הוא של מכתה, אינו חייב אלא מדרבנן, ואם הוא של עז, יש בזה פלוגחה, ויש לצד להקל, ולומר שאינו אלא מדרבנן.

נטע בעצץ של מכתה אינו נקוב ועקוּר וטלע עפר עמו כדי שיכול לחיות, וחזר ונטעו בארץ, יש להסתפק אי מונה מניטעה ראשונה.

לג. הנוטע ברה"ר, בין לעצמו ועשה בגוילה, בין שנוטע ברה"ר לרבים, חייב בערלה, ו"א דנותע ברה"ר לרבים פטור, ונראה דהינו بلا ניחא لهו לרבים, ועומד לעקר. לד. אילן העולה מלאיה חייב בערלה, ואפילו עלה ברה"ר. וי"א אדם עולה ברה"ר פטור, ונראה דהינו بلا ניחא لهו לרבים, ועומד לעקר.

לה. הנכרי שנוטע בתוך שלו לצורך עצמו, חייב בערלה, ואצל' בנוטע לצורך ישראל.

לו. הנוטע רחוק מושב, הפירות אין חשבין כדי לטפל בהן ולהביאן לישוב, פטור מן הערלה, וכשכ' כשללו מאליהם בכח'ג. לי. גפן שאינה גバラה טפח, אסורה משום ערלה לעולם, מפני מראית העין, דמתהוויה כבת שתא, ואם הן כרמ' גדול, דהינו ג' سورות של ג' ג', קלא אית לוי, ומותר לאחר שנות ערלה, ונראהadam הגוע אריך טפח, אף שאין גבוח טפח, שהגוע כפוי ומדלה על הארץ, מותר.

לח. אילנות הרכיכות, שאין מתיקימין יותר מג' שנה, אלא מתייבשים וכליים, בין שהרשש קים, וחזרין ומצמיחין מרשין, ובין כשהרשש ג' כליה, וחזרין וחזרין אותן, וכשווורין גרעיניהן, עושים פירוטיהם בשנה ראשונה, אין בכלל אילנות, אלא בכלל הירקות, ואין חייבין בערלה.

לא רל שאינווכל לעניין מעשר ולענין ט"א אין או כל

חוּתוֹ קדם שנתחאה במקום החדש, ה"ז סומך על המומחים ע"פ האחד שלחן, אבל אם מות האילן והתחיל לכמוש, וחזר ונסרש, מונין מתיעת שני'. ואם הדבר ספק, בארכ' אטור ובזוז'ל מותר, ואין חילוק בכלל זה בין עקרו אדם לעקרו הרוח ומותר לחייב להעוקרו עם הסלע לנוטעו במקומות אחר, אם אין בו ממשום בל תשתיית.

אלין שנעקר, ונשאר משרשו שרש אחד שלא ענק, אף' וזה השרש שנשאר דק כמוות של מיתון, מותר להוסיף עליו עפר, ומונין מתיעת ראשונה, ואין אלו בקיינו בשיעור מחת זה, אבל נראין הדברים, שהוא דק ביותר, וכל שיצא הספק מלבו מותר, אבל כל שיש בו ספק בארץ אסור.

אלין שנעקר מהר'יל, וטלע עפר עמו, ונטעו בארץ, חייב בערלה אי', וספיקו אסור, ומונין לו משעת נתיעתו הראשונה, ואם נטעו לאחר שנות ערלה, יש להסתפק אי חייב ברבעי, ומיתו ברביעי חיל יש להיבג' אם הוא כרם.

יט. יחוּר שהרכיב באילן זקן, שהוא תוך שנות ערלה, כשהיא פטור מן הערלה, והרכיב באילן זקן שהוא תוך שנות ערלה, כשהיא פטור מן הערלה, יצא גם היחור המוריב.

כ. יחוּר של אילן מכל, שהרכיבו באילן סרק, חייב בערלה,

ומונין מתיעת הסרק, וכן הדין בנטע ראשון לסיג, והרכיב בו יחוּר למיכל.

כא. יש מי שכתב, שיחור שהרכיבו באילן העומד בשנה השלישי, חנתו הפירות ביחס לשנה רביעית, קדם ט"ו בשבט, אין חילוק בין יחוּר המוריב לאילן רביעי. אבל אין דבריו זיל' מובנים, והעיקר שאין חילוק בין יחוּר המוריב לשאר אילן, וכל שחנת קדם ט"ו בשבט, הפירות ערלה.

כב. כתוב עוד הגאון ז"ל, שם האילן של אשרה, יחוּר שהרכיב בו, מונין לו ג' שנה משעת הרכבתה, וגם זה אינו מובן, אלא נראה דין חילוק בזה.

עד כי הגאון ז"ל, שם הרכיב באילן שנוטעו לסיג, או שהרכיב באילן סרק, אע"ג חייב בערלה אין בו רביעי, וג'ז' תמהו והעיקר חייב ברבעי.

כג. ב' גפנום, אחת ילדה ואחת זקנה, הרכיב את הילדה בזכנה, רואין אם הפסכו העליין פניהן אל הילדה, ה"ז עדות שניקחן מהזקנה, ואין בפירות הילדה משום ערלה, ודוקא בענפים שפנוי הילין אל הילדה, אבל הענפים שפני הילין אל זקנה, חייבין בערלה, ואם לא בדק הדבר ספק, ובארץ אסורין.

כד. הרכיב יחוּר באילן זקן, וחזר והבריך את ראש השני של היחור בארץ ונסרש, רואין בעליין וכדעליל, ואם לא בדק מותר, דסחמא כה זקן יפה, (וזאפשר שאין דין זה אלא בגפן, שאין כל האילנות שווין).

כה. הבריך ענף הגפן בארץ ונסרש, רואין את העליין ולא בדק מותר, דסתמא כה זקן יפה, הוציא ענפים מן הארץ, הענפים שהוציא, חייבין בערלה.

כו. הבריך אמר צעדי של הענף בארץ ונסרש, הפירות הגדיין בענף לצד האילן, רואין את העליין, והגדילן בענף שמן המקומ שבסרך ולחות, ספק אם העליין שבענף לצד האילן חייבי עדות על כל הענף שכח זקן יפה, חייב בערלה מספק.

כז. ב' גפנום, אחת ילדה ואחת זקנה, הרכיב זקנה בילדת, וכח הילדה יפה, והפסכו פנוי העליין אל זקנה, הרכיב ציריך הכרע, ואסור מספק.

כח. ענפים חדשים, היוצאים מן האילן מן הגוע, הרי הן בהאילן, ואפי' יצאו מן הטפח התחתון, אבל היוצאים מו השרשיו.

ולמן יש להתר בעובדא דין שהוא בחויל
כמושבת שבת ציון וכהרשב"א שבב"י ואין צורך
לטעו. ואם ירצה להחמיר לעשות בתערוכות
לע"ז בדור פרוץ כוה הוא חומרא דאתני לידי קולא
шибאו לדמות גם בשאר איסורין לערב איסור בהיתר
ואין ראוי לעשות כן. וגם אני רואה צורך בה כיוון
שהוא ספק והלהקה למשה מסיני שספקו מותר. ועיין
בט"ז סע"י ט"ז שעוד קיל ספק ערלה בחויל אף
שהוא דאוריותא מספק לקולא דרבנן ודבריו נכוונים
מאד. אך אם ירצה להחמיר שלא לאכול בעצמו רק
למוכרם תבא עליו ברכה. אבל מדינה רשאי לאכול
ואף ללקוט בעצמו כתט"ז בספק ערלה בחויל.

ולטבול בנחרות שלא במקום הנגר מהמת שפרקן
על גודתו הרבה מפני שפט הגשמיים כבר העיד
הרמ"א שנגגו להקל וחיו להחמיר כיון שאין מקווה
בעיר מפני הגזירה למנוע מפ"ר ולהביא חייו לידי
תקלה ואך לכתהלה יש להורות כל בשעת החק כוה.

ידידו ואוהבו

משה פינשטיין

סימן Kapoor

בענין אילן עולה מאלו לדין ערלה

כ"ג אלול תרצ"ד ליוובן.

מע"כ יידי הרב הגאון המפורסם מהר"ד חיים
הכהן שליט"א הגאב"ד מטיטלאו.

ענף א

בדבר אילן "مالינע" שעלה מאלו בחצר זה כתשי
שנתיים ויש בו פירות חדש כתרה דהוא
ספק ערלה ואפשר דעתם נפילת הגרעין בארץ ונקלט
כבר עברו ג' שנים ומותר לחוץ לארץ הוא נכון
לע"ז. ומה שנסתפק כתרה משום שרוצה כתרה
לומר לפי הספרא דבענן ונטעתם דוקא וזה שחייב
אילן שעלה מאלו ברה"י עין בערלה פ"ב מ"ב בפי"
הרמ"ם ובר"ש, הוא משום דהמחשה עיטה בו
דין נתיחה כמו שהמחשה מוציאה בנותע לסייע
שלכין צורך למנות השלש שנים מעת הידע והמחשה
שזהו נתיעתו ולא מניפול וקליטת הגרעין שלא
היה ידוע לו ולא חשב עליה שלא היה נחשב בנותע.

אני רואה לע"ז בוה שום ספק אף לדברי כתרה.
דהא אף בנותע מונה רק מעת הקילטה שא
אינו עושה כלום וא"כ חזינן שומן ערלה לא שייך

לשש שנים דלא כדיכחתי מנטע לסייע ולקורות
ואולי יש לו איה חילוק ודלא בתא"ש ולא יצטרך
להתרוצzo שבשתים מושם דלא מתורץ בתירוץ ההוא
כבדארתי. ואח"כ חור בו מושם התוספתא שם
можח שלא בכל אופן מותר אלא ביש לו כמות נינה
לשש שנים כמשמעותה בגומא דברי כתרה. וכן רק
בחויל מותר מושם דספקו לקולא ותלינן אף במעט
עפר שהיה חי מוה לכיה"ט לקים האילן בלבד כל
שלש שנים אם היתה הלהקה הלאוונית של הגושין קיים
כמו שהוא עתה כשהוא נטווע. ובאי"י אסור מספק.
ותירוצzo שבשתים מיהי אחר חורתו במסקנתו כאן.
עכ"פ איך שניים הוא מסקנת הרשב"אכבדארתי
וניחא הכל.

ונמצא לדינה שאם אמדו שאין יכול להיות שליש
שנתיים אף רק לקים האילן בלבד אף אם יחפרו גומא
בקרקע ויכסחוו סבב בכסי בור כדי שימר להלהקה
הגושין חייב בערלה זמן שלא היה יכול להיות אף
שכבר הושרש בקרקע בעוד שהיא יכולה להיות גם
מהגושין וזה אסור אף בחויל מפני שהוא ודאי ערלה
ולא ספק. ואם אמדו שהוא יכול להיות לקים האילן
באופן כוה אף שלא יכול לגדל פירות פטור אף
בא"י אף שהיה מתיבש בשלא היה מונח בוגמא
שבקרקע אחר איה ימים שזו ודאי פטור. ואם
אין בקיין לאמוד בו או לא הספיקו לאמוד או
בא"י אסור דספקו לחומרא ובחויל מותר דספקו
לקולא. וכן כיון שהאומדן בו קשה ואין את

בקיין מותר בחויל אם היה שם מעט עפר סבב
השרשים דודאי יש לכיה"ט ספק שהיה מתקיים האילן
אם היו בלהקה גון בגומא בקרקע אף שלא
היה גדול פירות מהגושין בלבד. ואין להחשיב וזה ספק
חסרון חכמה כיון שכולם אין בקיין. ואף בספק חסרון
חכמה כתוב הפ"ת שם בשם תשובה שבית ציון
שמותר בחויל ודבריו נכוונים דהא ברור זה לדעת
ריש"י בקידושין דף ל"ט שפ"י ספק לי שיתולש
ישראל שלא בפניו שיהי אצל ספק ומותר. דהא
כל הטעם דספק חסרון חכמה איינו בדין ספק להקל
משום דכשיכא הבקי יתברר לנו שאינו ספק כלל
והוא ודאי איסור והא בעובדא דספק לי הרי ודאי
ידוע להמלקט ומ"מ מותר לאוכל שלו הוא עכ"פ
רק ספק וא"כ כ"ש בחסרון חכמה שאין כאן בקי
והוא ודאי ספק בכך שאין מי שיברר לנו שモثر
ואף החולקין על רשיי הוא רק לעשות כן לכתהלה
ואף אם פליגי גם בדיעד הוא מחמת שכון שיכול
האוכל לבדר הוא כאן כאן ספק ועליו לבדר אבל
בחסרון חכמה שאין כאן בקי שא"א לנו לבדר יודו
גם הם שבעה ערלה בחויל ומותר.